

GİZLİ OTURUM

JEAN-PAUL SARTRE

TÜRKÇESİ : BERTAN ONARAN

GİZLİ OTURUM

Jean - Paul Sartre

JEAN - PAUL SARTRE

GİZLİ OTURUM

OYUN

Türkçesi : Bertan Onaran

de yayınevi

BİRİNCİ BASKI AĞUSTOS 1965

GİZLİ OTURUM

Oyun

Kişiler :

INES
ESTELLE
GARCIN
GARSON

I. SAHNE

GARCIN, KATIN GARSONU

İkinci İmparatorluk tarzı bir salon. Şömine üzerinde bronz bir heykel.

GARCIN. *(İçeri girer ve çevresine bakınır.)* Burası galiba.

GARSON. Evet, burası.

GARCIN. Demek böyle...

GARSON. Böyle.

GARCIN. Sa... Sanırım zamanla alışılır mobilyalara.

GARSON. İnsanına göre.

GARCIN. Bütün odalar aynı mı?

GARSON. Olur mu canım? Çinlisi gelir, Hintlisi gelir. İkinci İmparatorluk tarzı bir koltuğu ne yapsın onlar?

GARCIN. E peki, ben ne yapayım? Kim olduğumu biliyor musunuz? Pöh! ne öncemi var sanki. Zaten, hep sevmediğim mobilyalar arasında, gelişigüzel konumlar içinde yaşıyordum; bayılıyordum buna. Louis-Philippe tarzı bir yemek salonunda gelişigüzel bir konuma ne dersiniz?

GARSON. Göreceksiniz: İkinci İmparatorluk tarzında bir salonda da pek kötü olmuyor bu iş.

GARCIN. Sahi mi! iyi. İyi, iyi, çok iyi. *(Çevresine bakınır.)* Gene de, hiç ummazdım... Aşağıda neler anlatıldığını bilirsiniz her halde?

GARSON. Ne üzerine?

GARCIN. İşte canım... *(Eliyle şöyle geniş ve belirsiz bir hareket yapar.)* bütün bunlar üzerine.

GARSON. Nasıl inanırsınız bütün o budalalıklara? Buraya ayak basmamış insanlar. Çünkü, gelip görmüş olsalar neyse...

GARCIN. Doğru.

(İkisi de gülerler.)

GARCIN. *(Birden ciddileşerek.)* Kazıklar nerde?

GARSON. Ne?

GARCIN. Kazıklar, kızgın ızgaralar, meşin huniler...

GARSON. Şaka mı ediyorsunuz?

GARCIN. *(Ona bakarak.)* Ben mi? Yok canım. Hayır. Şaka etmiyorum. *(Sessizlik. GARCIN gezinir.)* Tabii, ne ayna, ne de pencere. Kırılacak hiçbir şey yok. *(Birden hiddetlenerek.)* Peki diş fırçamı neden aldılar?

GARSON. Haydi bakalım. İşte gene o insanlık onurunuz tuttu. Çok güzel.

GARCIN. *(Koltuğun kenarına hırsla vurarak.)* Rica ederim lâubaliliklerinizi yerinde dursun. İçinde bulunduğum durumu bilmez değilim, gene de bu şekilde dav....

GARSON. Tamam! tamam! Özür dilerim. Ama ne yaparsınız, bütün müşteriler aynı soruyu soruyor insana. Gelir gelmez: «Kazıklar nerde?» O anda tuvalet yapmayı akıllarından bile geçirmediklerine eminim. Sonra, yüreklerine su serpilir serpilmez, başlıyorlar diş fırçalarını sormaya. Ama, Tanrı aşkına, düşünsenize bir canım. Hem, soranım size, *niye* fırçalayasınız dişlerinizi?

GARCIN. *(Yatışmış olarak.)* Evet, doğru tabiî, niye? *(Çevresine bakınır.)* Ne diye bakalım aynalara? Oysa bronz heykel tam buraya göre... Arasıra gözlerimi dört açıp ona bakacağımı düşünüyorum. Evet, gözlerimi dört açıp, değil mi? Haydi, haydi, saklayacak ne var; içinde bulunduğum durumu bilmez değilim diyorum işte. İster misiniz size bu işin nasıl olduğunu anlatayım? İnsan nefes nefese kalır, dalar, iyice gömülür suya, yalnız gözleri dışardadır ve ne görse beğenirsiniz? Bronz bir Barbedienne heykeli. Ne kâbus! Anlıyorum, buna cevap vermeniz yasak, israr etmiyorum. Ama unutmayın ki boş bulunmam ben, gelip de beni apansız yakaladığınızı söyleyerek övünmeye kalkmayın bana, durumu bütün açıklığıyla görüyorum. *(Yeniden yürümeye başlar.)* Demek ki, diş fırçası yok. Yatak da yok. Çünkü, burada hiç uyunmuyor, öyle değil mi?

GARSON. Ne gezer!

GARCIN. Biliyordum zaten. *Ne diye* uyuyacakmışız sanki? Uyku iyice bastırır. Gözkapaklarınızın ağırlaştığını hissedersiniz, ama, ne diye uyuyacaksınız? Kanapeye uzanırsınız, ve pırrr... uyku uçup gider. Gözlerinizi ovuşturmanız, ayağa kalkmanız ve her şeye yeniden başlamanız gerekecektir.

GARSON. Ne de düşçüsünüz!

GARCIN. Susun. Bağırmayacağım, inlemeyeceğim, ama her şeyi açıkça görmek istiyorum. İçinde bulunduğum durumun, ben farkında değilken, arkamdan üstüme çullanmasını istemem. Romanesk mi dediniz? Oysa insanın uykusu bile gelmiyor. Uykumuz olmayınca da ne diye uyuyacakmışız? Çok güzel. Durun bakayım... Durun: neden dayanılmaz bir şey bu? Neden ille de dayanılmaz olsun? Anladım: kesintisiz yaşama bu.

GARSON. Ne kesintisi?

GARCIN. *(Onu yanıtlayarak.)* Ne kesintisi? *(Kuşkulu.)*

Bana bakın. Emindim bundan! Bakışınızdaki kaba ve dayanılmaz sıkılmazlık da buradan geliyor işte. Vallahi, körelmişler.

GARSON. Neden söz ediyorsunuz kuzum?

GARCIN. Gözkapaklarınızdan. Biz, göz kırpardık. Göz kırpma derdik buna. Küçük kara bir panltı, inip kalkan bir perdecik: tamam, kesinti sağlanmıştır. Göz yaşlanır dünya hiçleşir. Bilemezsiniz ne kadar tazelik verici bir şeydi bu. Bir saatte dört bin dinlenme. Dört bin küçük kaçış. Ve dört bin dedimse... Ee? Gözkapaksız yaşayacağım demek? Alık numarası yapmayın. Ha gözkapaksız olmuşsun, ha uyuyamamışsın, ikisi bir. Demek artık uyuyamayacağım... İyi ama nasıl dayanacağım buna? Anlamaya çalışın, gayret edin: şakacıyımdır biraz, anlıyor musunuz, ve be... insanlara takılmaya bayılırım. Ama ben.. ha bire de ona buna takılamam ya: öteki tarafta geceler vardı. Uyuyordum. Deliksiz bir uykum vardı. Ya, üstüne üstlük. Basit rüyalar görürdüm. Bir çayırlık vardı... Bir çayırlık, hepsi o kadar. Rüyamda kendimi bu çayırlıkta gezerken görüyordum. Ortalık aydınlık mı?

GARSON. Görüyorsunuz ya, lâmbalar yanıyor.

GARCIN. Hay Allah! Bu mu *sizin* gündüzünüz? Ya dışarısı?

GARSON. *(Şaşkın.)* Dışarısı mı?

GARCIN. Dışarısı! duvarların öte yanı?

GARSON. Duvarların ötesinde bir koridor var.

GARCIN. Peki, koridorun sonunda?

GARSON. Başka odalar, başka koridorlar ve merdivenler var.

GARCIN. Peki, ondan sonra?

GARSON. Hepsi o kadar.

GARCIN. Bir izin gününüz var her halde. Nereye gidersiniz o gün?

GARSON. Üçüncü katta şef garsonluk yapan amcamın ya-

nına.

GARCIN. Aklıma da gelmedi değil. Elektrik düğmesi nerde?

GARSON. Yok.

GARCIN. Eee? Işıklar söndürülemez mi yani?

GARSON. İdare, ışığı kesebilir. Ama bu katta şimdiye kadar ışığın kesildiğini görmedim. Elektriğimiz çok bol.

GARCIN. Çok güzel. Demek gözleri açık yaşamak zorundayız...

GARSON. *(Alaylı bir sesle.)* Yaşamak mı...

GARCIN. Bir kelime yüzünden benimle alay edecek değilsiniz ya! Gözleri açık. Hem de hep. Gözlerimin içi apaydınlık olacak. Kafamın içi de öyle. *(Bir an susar.)* Peki, şu heykeli elektrik lâmbasına fırlatsam, söner mi acaba?

GARSON. Çok ağırdır.

GARCIN. *(Bronz heykeli eline alıp kaldırmaya çalışır.)* Haklısınız. Çok ağır.

(Bir an ikisi de susar.)

GARSON. Eh, benden bir isteğiniz yoksa, gideyim.

GARCIN. *(İrkilir.)* Gidiyor musunuz? Güle güle. *(GARSON kapıya varır.)* Durun. *(GARSON geri döner.)* Zil mi, bu? *(GARSON başıyla evet der.)* İstediğim zaman çalabilirim ve siz de gelmek zorundasınız, değil mi?

GARSON. Aslında, öyle. Ama zil nazlıdır. Mekanizmasında bir bozukluk var.

(GARCIN zilin yanına gider ve düğmeye basar. Zil çalar.)

GARSON. *(Şaşkın.)* Çalıyor. *(O da düğmeye basar.)* Ama kafanızı karıştırmayın, çok sürmez bu. Haydi bakalım, emrinizdeyim.

GARCIN. *(Onu oyalamak için bir el hareketi yapar.)* Ben...

GARSON. Ne?

GARCIN. Hayır hayır, bir şey yok. *(Şömineye gidip kâ-*

ğıt keseceğini alır.) Bu da nesi?

GARSON. Görüyorsunuz ya: kâğıt keseceği.

GARCIN. Kitap var mı, burada?

GARSON. Hayır.

GARCIN. Öyleyse bu ne işe yarıyor? *(GARSON omuz silker.)* Peki. Gidin.

(GARSON çıkar.)

II. SAHNE

GARCIN, yalnızdır

GARCIN yalnız kalmıştır. Bronz heykelin yanına gidip eliyle okşar. Oturur. Kalkar. Zilin yanına gider ve düğmeye basar. Zil çalmaz. İki üç kere dener. Boşuna. Bunun üzerine kapıya gidip açmaya çalışır. Kapı açılmaz. Seslenir.

GARCIN. Garson! Garson!

(Cevap çıkmaz. GARSON'a seslenirken bir yandan da kapıyı yumruklar. Sonra, ansızın sakinleşir ve gider yerine oturur. Tam bu sırada kapı açılır ve, arkasında GARSON'la İNES içeri girer.)

III. SAHNE

GARCIN, INES, GARSON

GARSON. *(GARCIN'e.)* Beni çağırdınız mı?

(GARCIN tam cevap vermek üzereyken, INES'e bakıp cayar.)

GARCIN. Hayır.

GARSON. *(INES'e dönerek.)* Burası sizin, madam. *(INES susar.)* Bana soracak bir şeyiniz varsa... *(INES gene susar.)*

GARSON. *(Kırgın.)* Müşteriler genel olarak bilgi edinmeyi sever de... Ama israr etmiyorum. Zaten, diş fırçası, zil ve bronz Barbedienne heykeli konusunda mösyönün bilgisi var, benim kadar aydınlatabilir sizi. *(GARSON çıkar. Bir sessizlik olur. GARCIN, INES'e bakmaz. INES çevresini inceler, sonra birden GARCIN'e doğru gelir.)*

INES. Florence nerde? *(GARCIN karşılık vermez.)* Size Florence nerde diyorum?

GARCIN. Ne bileyim ben.

INES. Bula bula bunu buldunuz demek? Yoklukla eziyet, öyle mi? Boşuna, hiçbir işe yaramayacak bu yaptığınız. Florence küçük bir budalaydı, hiç üzülmüyorum onun için.

GARCIN. Özür dilerim: kim sanıyorsunuz beni?

INES. Sizi kim mi sanıyorum? Cellâtsınız siz.

GARCIN. *(İrkilir sonra gülmeye başlar.)* Çok tatlı bir yanılma bu. Cellât ha? İçeri girdiniz, bana baktınız ve şöyle düşündünüz: tamam, bu adam cellât. Ne çılgınlık! Garson da pek garip bir adam, bizi tanıştırmalıydı. Cellât ha! Adım Joseph GARCIN, gazeteci ve yazar. İşin doğrusu şu ki, ikimizi de aynı yere misafir ettiler, Madam...

INES. *(Soğuk bir tavırla.)* Inès SERRANO. Matmazel.

GARCIN. Çok iyi. Çok güzel. Neyse, buzlar çözüldü. Demek beni cellât suratlı buldunuz? İyi ama, lütfen söyler misiniz, nesinden belli oluyor cellâtlar?

INES. Korkuyormuş gibi dururlar.

GARCIN. Korku mu? Çok garip. İyi ama kimden? Kurbanlarından mı?

INES. Hadi hadi! Ne dediğimi çok iyi biliyorum. Aynaya baktım.

GARCIN. Aynaya mı? *(Çevresine bakınır.)* Felâket: aynaya benzer her şeyi almışlar. *(Bir an susar.)* Neyse, korkmadığımı söyleyebilirim size. Durumu hafife al-

miyorum, ve işin ne derece ciddi olduğunu da çok iyi biliyorum. Ama korkmuyorum.

INES. *(Omuz silkerek.)* Sizin bileceğiniz iş. *(Bir an susar.)* Arasıra dışarı çıkıp şöyle bir geziniyor musunuz?

GARCIN. Kapı kilitli.

INES. Eh, ne yapalım!

GARCIN. Burada bulunuşumun sizi rahatsız ettiğini çok iyi biliyorum. Şahsen, ben de yalnız olmayı isterdim: hayatıma bir çeki - düzen vermeli ve kendime gelmeliyim. Ama eminim ki birbirimize alışacağız: çok konuşmam, fazla dolaşmam ve pek az gürültü ederim. Yalnız, izin verirseniz, birbirimize karşı son derece nazik davranmamızı öğütleyeceğim. En iyi savunma yolumuz bu olur.

INES. Nazik değilimdir.

GARCIN. Ben ikimizin yerine de olurum.

(Susarlar. GARCIN kanepeye oturmuştur. INES, bir aşağı bir yukarı dolaşmaktadır.)

INES. *(GARCIN'e bakarak.)* Ağzınız.

GARCIN. *(Daldığı düşlerden uyanarak.)* Efendim?

INES. Ağzınızı durduramaz mısınız? Burnunuzun altında bir topaç gibi dönüp duruyor.

GARCIN. Özür dilerim: farkında değildim.

INES. Ben de bunu suçluyorum ya. *(GARCIN gene ağzını oynatır.)* Hah işte, gene başladınız! Nazik olacağım diyorsunuz ve yüzünüzü oluruna bırakıyorsunuz. Yalnız değilsiniz ve korkunuzu bana da geçirmeye hakkınız yok.

(GARCIN ayağa kalkıp ona doğru gider.)

GARCIN. Siz, siz korkmuyor musunuz yani?

INES. Korkup da ne yapacağım? Korku, *eskiden*, daha umudumuz varken işe yarıyordu.

GARCIN. *(Yavaşça.)* Artık hiçbir umut yok, ama biz hâlâ *eskiden*'i yaşıyoruz. Daha acı çekmeye başlamadık

Matmazel.

INES. Biliyorum. *(Bir an susar.)* Ne olacak dersiniz?

GARCIN. Bilmiyorum. Bekliyorum.

(Susarlar. GARCIN gidip yerine oturur. INES gene dolaşmaya koyulur. GARCIN'in ağzı gene oynar. INES'e bakar, sonra, yüzünü elleriyle örter. ESTELLE ve GARSON içeri girerler.)

IV. SAHNE

INES, GARCIN, ESTELLE, GARSON

ESTELLE, başını kaldırmamış olan GARCIN'e bakar.

ESTELLE. *(GARCIN'e.)* Hayır! Hayır, hayır, başını kaldırma. Ellerinle neyi gizlediğini biliyorum, artık yüzün olmadığını biliyorum. *(GARCIN ellerini yüzünden çeker.)* Aa! *(Bir an duralar. Şaşkınlık içinde.)* Ben sizi tanımıyorum.

GARCIN. Ben cellât değilim, Madam.

ESTELLE. Sizi cellât sanmıyordum ki. Ben... biri bana oyun oynayacakmış gibi geldi. *(GARSON'a.)* Kimi bekliyorsunuz?

GARSON. Artık kimse gelmeyecek.

ESTELLE. *(İçi rahatlamış olarak.)* Öyle mi! Bu durumda, mösyö, madam ve ben yalnız kalacağız demek? *(Gülmeye başlar.)*

GARCIN. (Soğuk soğuk.) Gülecek bir şey yok.

ESTELLE. *(Gülmeye devam ederek.)* İyi ama bu kanapeler çok çirkin. Üstelik, baksanıza nasıl konmuşlar, kendimi yılbaşında, Marie teyzemin evine ziyarete gitmişim gibi hissediyorum. Sanırım herkese bir tane var. Bu benimki mi? *(GARSON'a)* Ama ben asla oturamam buna, felâket bu: elbisem açık mavi, kanape ise ıspanak yeşili.

INES. Benimkini ister misiniz?

ESTELLE. Bordo renkli kanapeyi mi? Çok naziksiniz, ama o da pek farklı değil. Hayır, ne yaparsınız! Kısmetim böyle: Bana yeşil düştü, onu alıyorum. *(Bir an susar.)* En uygunu, mösyönünkü olurdu.

(Bir sessizlik.)

INES. Duyuyor musunuz, Garcin?

GARCIN. *(İrkilerek.)* Ka... kanape mi. Oh! özür dilerim. *(Kalkar.)* Buyrun Madam.

ESTELLE. Teşekkür ederim. *(Mantosunu çıkarır ve kanapenin üzerine atar. Bir an susar.)* Bir arada kalacağımıza göre, tanışalım bari. Adım Estelle RIGAULT. *(GARCIN eğilir ve tam kendini tanıştırmak üzereyken, INES onun önüne geçer.)*

INES. Inès SERRANO. Tanıştığımıza çok sevindim. *(GARCIN yeniden eğilir.)*

GARCIN. Joseph GARCIN.

GARSON. Benden bir şey ister misiniz?

ESTELLE. Hayır, gidebilirsiniz. Gerekirse zile basarım. *(GARSON eğilir ve çıkar.)*

V. SAHNE

INES, GARCIN, ESTELLE

INES. Çok güzelsiniz. Size hoşgeldin demek için çiçeklerim olsun isterdim.

ESTELLE. Çiçek mi? Evet. Çiçekleri severdim. Ama burada solarlardı: çok sıcak. Amann! Asıl mesele, hep neşeli olabilmektedir, öyle değil mi? Siz...

INES. Evet, geçen hafta. Ya siz?

ESTELLE. Ben mi? Dün. Tören daha sona ermedi. *(Çok tabiî bir sesle, ama sanki anlattığı şeyleri görüyormuş gibi konuşur.)* Rüzgâr kızkardeşimin peçesini oynatı-

yor. Ağlamak için elinden geleni yapıyor. Haydi! haydi! biraz daha gayret. Tamam! İşte tülün altında parlayan iki damla, iki damlacık yaş. Olga Jardet bu sabah çok çirkin. Kız kardeşimin koluna girmiş, yardım ediyor. Rimelleri akacak diye ağlamıyor, onun yerinde ben olsam... En iyi dostumdu.

INES. Çok acı çektiniz mi?

ESTELLE. Hayır. Âdeta sersemlemiştim.

INES. Neydi...?

ESTELLE. Zatürree. *(Az önceki tavırla.)* Tamam, bu iş de oldu, gidiyorlar. Güle güle! Güle güle! Ne de çok el sıkılıyor. Kocam üzüntüden hastalanmış, evde. *(INES'e.)* Ya siz?

INES. Gaz.

ESTELLE. Ya siz, Mösyö?

GARCIN. On iki kurşunla. *(ESTELLE yüzünü buruşturur.)* Özür dilerim, soylu bir ölüm arkadaşı değilim.

ESTELLE. Ah! sayın Mösyö, yalnız şu çok sert kelimeleri kullanmasanız. Şey... pek sarsıcı bir şey bu. Hem sonra, ne anlamı var bunun? Belki de hiçbir zaman bundan daha canlı olmamıştık. İçinde bulunduğumuz duruma mutlaka bir ad gerekliyse, bize orada bulunmayanlar denmesini teklif ediyorum, bu daha doğru olur. Siz ne zamandır orada değilsiniz?

GARCIN. Aşağı yukarı bir aydır.

ESTELLE. Nerelisiniz?

GARCIN. Rio'lu.

ESTELLE. Ben, Paris'liyim. Orada kimseniz var mı?

GARCIN. Karım. *(ESTELLE gene yüzünü buruşturur.)* Her günkü gibi kışlaya geldi; içeri bırakmadılar. Dış kapının demir parmaklıkları arasından bakıyor. Benim artık orada bulunmadığımı bilmiyor, ama kuşkulanıyor. Şimdi uzaklaşıyor. Tepeden tırnağa karalar giymiş. Daha iyi, kılık değiştirmek zorunda kalmayacak. Ağlamıyor; hiç ağlamazdı. Güneş pırıl pırıl ve o, bir

kurbanınkileri andıran kocaman gözleriyle, ıssız sokakta tek başına ilerliyor. Of! canımı sıkıyor.

(Bir sessizlik olur. GARCIN gidip ortadaki kanapeye oturur ve başını elleri arasına alır.)

INES. Estelle!

ESTELLE. Mösyö, mösyö Garcin!

GARCIN. Ne var?

ESTELLE. Kanapeme oturdunuz.

GARCIN. Pardon.

(Kalkar.)

ESTELLE. Ne kadar dalgındınız.

GARCIN. Hayatımı bir düzene koyuyorum. *(INES güler.)* Gülenler de benim gibi yaparlarsa iyi ederler.

INES. Düzenli benim hayatım. Hem de çok düzenli. Aşağıda, kendiliğinden düzene girdi, benim uğraşmama hiç gerek yok.

GARCIN. Sahi mi? Bu işi bu kadar kolay mı sanıyorsunuz? *(Eliyle alnını siler.)* Ne sıcak! İzin verirseniz?

(Ceketini çıkarmaya davranır.)

ESTELLE. Yo hayır! *(Daha yumuşak bir sesle.)* Olmaz. Gömlekle dolaşan erkeklerden nefret ederim.

GARCIN. *(Ceketini giyerek.)* Peki. *(Bir an susar.)* Bütün geceyi gazetenin yazı - işleri odalarında geçirirdim. Korkunç derecede sıcak olurdu. *(Bir an susar. Az önceki tavırla.)* Orada korkunç bir sıcak *var*. Gece olmuş.

ESTELLE. Sahi, evet, gece olmuş bile. Olga soyunuyor. Yeryüzünde vakit ne çabuk geçiyor.

INES. Gece olmuş. Odamın kapısını mühürlemişler. Odam karanlık ve boş.

GARCIN. Ceketlerini çıkarıp sandalyelerinin arkasına asmışlar ve gömleklerinin kollarını dirseklerine kadar sıvamışlar. Oda erkek ve sigara kokuyor. *(Bir sessizlik olur.)* Gömlekle dolaşan erkekler arasında yaşamaya bayılırdım.

ESTELLE. *(Soğuk bir tavırla.)* N'apalım, beğenilerimiz aynı değil. Bundan o anlaşılıyor. *(INES'e döner.)* Siz sever misiniz gömlekle dolaşan erkekleri?

INES. Gömlekli ya da gömleksiz, ben erkekleri pek sevmem.

ESTELLE. *(Şaşkın şaşkın ikisine bakar.)* İyi ama, neden, *neden* bizi bir araya getirdiler?

INES. *(Boğuk bir kahkahayla.)* Ne diyorsunuz siz?

ESTELLE. İkinize bakıyorum da, bir arada kalacağımızı düşünüyorum... Oysa ben dostlarımla, ailemle buluşmayı umuyordum.

INES. Suratının ortasında bir delik bulunan bir dost değil mi?

ESTELLE. Evet onu da. Bir dansör gibi tango yapardı. İyi ama bizi, neden *bizi* bir araya getirdiler?

GARCIN. Raslantı canım. İnsanları, geliş sırasına göre, nerde yer varsa oraya koyuyorlar. *(INES'e.)* Niçin gülüyorsunuz?

INES. Çünkü bu raslantı sözünüz hoşuma gidiyor. Gerçekten yüreğinize su serpilsin istiyor musunuz? Hiçbir şeyi raslantıya bırakmaz onlar.

ESTELLE. *(Çekine çekine.)* Belki de daha önce karşılaştık birbirimizle?

INES. Asla. Yoksa sizi unutmazdım.

ESTELLE. Ya da ortak ilişkilerimiz var? Dubois - Seyourları tanır mısınız?

INES. Hiç sanmıyorum.

ESTELLE. Herkesi çağırırlar evlerine.

INES. Ne iş yaparlar?

ESTELLE. *(Şaşkın.)* Hiçbir iş yapmazlar. Correz'de bir şatoları var ve...

INES. Ben posta memuruydum.

ESTELLE. *(Bir adım geri çekilir.)* Ah! Öyleyse gerçekten?... *(Bir an susar.)* Ya siz, Mösyö Garcin?

GARCIN. Rio'dan dışarı adımımı atmadım.

ESTELLE. Bu durumda bütünüyle haklısınız: bir raslantı sonucu bir araya geldik.

INES. Raslantı. Demek bu mobilyalar raslantı. Bir raslantıyla sağdaki kanape yeşil, soldaki de bordo. Raslantı, öyle mi? İyi, yerlerini değiştirmeyi deneyin bakalım, sonra söylersiniz bana sonucu. Ya şu bronz heykel, o da raslantı değil mi? Ya bu sıcak? Ya bu sıcağa ne buyurulur? *(Bir sessizlik olur.)* Size her şeyi düşünmüşler diyorum. Hem de en ufak ayrıntıya kadar, inceden inceye. Bu oda bizi bekliyordu.

ESTELLE. Ama nasıl olur? Her şey o kadar çirkin, o kadar sert, o kadar köşeli ki. Köşeli şeylerden nefret ederdim.

INES. *(Omuz silkerek.)* Sanki ben ikinci İmparatorluk tarzı bir salonda mı yaşıyordum!

(Bir an susarlar.)

ESTELLE. Demek her şey önceden düşünülmüş?

INES. Her şey. Ve biz de tam birbirimize göreyiz.

ESTELLE. Yani siz, siz bir raslantı sonucu karşımda değilsiniz benim? *(Bir an susar.)* Ne bekliyorlar.

INES. Bilmiyorum. Ama bir şey bekliyorlar.

ESTELLE. Benden bir şey beklenmesine dayanamam. Hemen tersini yapmak isterim.

INES. İyi, yapın! Durmayın, yapın! Ne istediklerini bile bilmiyorsunuz.

ESTELLE. *(Ayağını yere vurarak.)* Dayanılır şey değil. Üstelik sizin ikiniz yüzünden başıma bir şey mi gelecek? *(Onlara bakar.)* Sizin yüzünüzden. Bazı insanların yüzü hemen her şeyi söylerdi bana. Sizinkiler hiçbir şey söylemiyor.

GARCIN. *(Birden INES'e.)* Peki, neden bir aradayız? Çok konuştunuz: sonuna getirin bakalım.

INES. *(Şaşkın.)* İyi ama, ben de hiçbir şey bilmiyorum.

GARCIN. Bilmek *gerekir.*

(Bir an düşünür.)

INES. Eğer herbirimiz söylemek yürekliliğini...
GARCIN. Neyi?
INES. Estelle!
ESTELLE. Efendim?
INES. Ne yaptınız? Sizi neden buraya yolladılar?
ESTELLE. *(Acele acele.)* Ne bileyim ben, hiç bilmiyorum! hattâ kendi kendime acaba bir yanlışlık mı var diye düşünüyorum. *(INES'e.)* Gülmeyin. Her gün şey yapan... yok olan bir sürü insanı düşünün. Binlercesi buraya geliyor ve karşılarında düşük insanları, hiçbir şey bilmeyen memur parçalarını buluyorlar. Bal gibi bir yanlışlık var bu işde. Gülmeyin canım. *(GARCIN'e.)* Ya siz, bir şey söylesenize. Eğer benim için yanıldılarsa, sizin için de yanılmıştırlar. *(INES'e.)* Ve sizin için de. Burada bir yanlışlık sonucu bulunduğumuza inanmak daha iyi değil mi?
INES. Bize bütün söyleyeceğiniz bu mu?
ESTELLE. Daha ne öğrenmek istiyorsunuz? Saklayacak hiçbir şeyim yok benim. Öksüz ve yoksuldum, küçük kardeşimi yetiştiriyordum. Babamın eski bir dostu beni istedi. Zengin ve iyi bir insandı, kabul ettim. Siz olsanız ne yapardınız? Kardeşim hastaydı ve daha iyi bakılması gerekiyordu. Altı yıl kocamla gül gibi geçindim. İki yıl önce, sevebileceğim adama rasladım. Birbirimizi hemen anladık, o kendisiyle birlikte kaçmamı istiyordu, ben kabul etmedim. Bundan sonra, zatürree oldum. Hepsi bu. Belki de, bazı ilkelere dayanarak, gençliğimi bir ihtiyar uğruna harcamış olmam yerilebilir. *(GARCIN'e.)* Sizce bu bir suç muydu?
GARCIN. Şüphesiz hayır. *(Bir an susar.)* Ya siz, kendi bildiği gibi yaşamayı bir suç olarak görür müsünüz?
ESTELLE. Bu konuda kim suçlu bulabilir sizi?
GARCIN. Barışçı bir gazeteyi yönetiyordum. Savaş patlak verdi. Ne yapmalı? Herkesin gözü benim üzerimdeydi.

«Acaba cesaret edecek mi?» Ve ben cesaret ettim. Kollarımı kavuşturdum, onlar da beni kurşuna dizdiler. Suç nerde, ha? Suç nerde?

ESTELLE. *(Onun kolunu tutar.)* Suç yok. Siz...

INES. *(Alaylı alaylı tamamlar.)* Bir kahramansınız. Ya karınız, Garcin?

GARCIN. Karım mı, ne olsun istiyorsunuz? Bataktan kurtardım onu.

ESTELLE. *(INES'e.)* Gördünüz mü! Gördünüz mü!

INES. Görüyorum. *(Bir an susar.)* Neden oyun oynuyorsunuz? Biz bizeyiz.

ESTELLE. *(Saygısız bir tavırla.)* Biz bize mi?

INES. Kâtil kâtileyiz. Cehennemdeyiz, yavrum, hiçbir yanlışlık yok ortada ve insanları hiçbir zaman boş yere buraya yollamazlar.

ESTELLE. Susun.

INES. Cehennemdeyiz! Cehennemlikler! Cehennemlikler!

ESTELLE. Susun. Susacak mısınız? Kaba kelimeler kullanmayın diyorum size.

INES. Cehennemlik, benim küçük dostum. Cehennemlik lekesiz kahraman. İyi eğlendik değil mi? Bizim için ölene dek acı çeken insanlar vardı ve bu iş çok hoşumuza gidiyordu. Şimdi, ettiklerimizi ödememiz gerekiyor.

GARCIN. *(Elini kaldırarak.)* Susacak mısınız?

INES. *(Korkmadan, ama şaşkınlıkla ona bakar.)* Ya! *(Bir an susar.)* Durun durun! Bizi neden bir araya koyduklarını anladım, biliyorum artık.

GARCIN. Sözlerinize dikkat edin.

INES. Ne kadar basit bir şey olduğunu göreceksiniz. Hem de ne basit! Bedenî bir eziyet yok, değil mi? Oysa biz cehennemdeyiz. Ve hiç kimse gelmeyecek. Hiç kimse. Ta sonuna kadar biz bize yalnız kalacağız. Tamam mı? Aslında, bir kişi eksik burda: cellât.

GARCIN. *(Yavaş sesle.)* Biliyorum.

INES. Eh işte, insandan tasarruf ettiler. Hepsi bu. Garsonsuz lokantalardaki gibi, müşteriler kendi hizmetlerini kendileri görüyor.

ESTELLE. Ne demek istiyorsunuz?

INES. Herbirimiz ötekilerin cellâdı burada.

(Bir an susar. Hepsi bu sözü tartar içinden.)

GARCIN. *(Yumuşak bir sesle.)* Ben sizin cellâdınız olmayacağım. Hiçbir kötülük etmek istemiyorum ve hiçbir alış - verişim yok sizinle. Hiç ama hiç. Çok kolay. Yapacağımız şey şu: herkes kendi köşesine; en iyi savunma yolu bu. Siz buraya, siz buraya, ben de şuraya. Ve susacağız. Tek bir kelime yok: zor bir şey değil, ne dersiniz? Herkesin derdi kendine. Ben, on bin sene konuşmadan dururum sanıyorum.

ESTELLE. Susmam mı gerekiyor?

GARCIN. Evet. Hem de hepimizin... böylece kurtulacağız. Susmak. Bakışlarını kendi içine çevirmek, hiç başını kaldırmamak. Tamam mı?

INES. Tamam.

ESTELLE. *(Biraz duraksadıktan sonra.)* Tamam.

GARCIN. Öyleyse, allahaısmarladık.

(Kanepesine gider ve başını elleri arasına alır. Sessizlik. INES kendi kendine bir şarkı söylemeye koyulur:)

Blancs - Manteaux sokağında
Darağaçları sıra sıra
Ve bir kova dolusu kepek
Bir darağacı bu dikilen
Blancs - Manteaux sokağında

Blancs - Manteaux sokağında
Kalktı erkenden cellât
Çünkü işi vardı çok
Kesmeliydi Generalleri

Papazları, Amiralleri
Blancs - Manteaux sokağında

Blancs - Manteaux sokağında
Güzel hanımlar da vardı
Süslü püslü hanımlar
Ama başları yoktu
Uçup gitmişti o başlar
Tepesinde şapkasıyla
Blancs - Manteaux ırmağına

(Bu sırada, ESTELLE pudra ve ruj sürer yüzüne. ESTELLE pudralanırken çevresine bakıp kaygılı gözlerle ayna arar. Çantasına bakar, CARCIN'e döner.)

ESTELLE. Mösyö, aynanız var mı? *(CARCIN karşılık vermez.)* Bir ayna, cep aynası, falan yok mu? *(CARCIN karşılık vermez.)* Yalnız bırakıyorsunuz, bari bir ayna bulun bana.

(CARCIN, başı ellerinin arasında, cevap vermeden oturur.)

INES. *(Acele acele.)* Benim çantamda bir ayna var. *(Çantasına bakar. Üzgün.)* Ama şimdi yok. Kayıt odasında almış olacaklar.

ESTELLE. Ne üzücü şey.

(Bir an susar. Gözlerini yumar, sendeler. INES koşup ona yardım eder.)

INES. Neniz var?

ESTELLE. Kendimi iyi hissetmiyorum. *(Ötesini berisini yoklar.)* Siz de böyle olur musunuz? Kendimi görmezsem, istediğim kadar oramı buramı yoklayayım, gerçekten varolup olmadığımı bilemem.

INES. Talihiniz var. Bense hep içimde duyarım kendimi.

ESTELLE. Ha! evet, içinizde... İnsanın kafasından geçenler öyle belirsizdir ki, uyku verir bana. *(Bir an susar.)* Yatak odamda altı tane kocaman ayna var.

Görüyorum. Görüyorum onları. Ama onlar beni görmüyorlar. İki kişilik kanepeyi, halıyı, pencereyi yansıtıyorlar... ne boş şey, içinde benim görüntüm olmayan bir ayna, konuşurken, hiç olmazsa bir tanesinde kendimi görebilecek şekilde otururdum. Başkalarının beni gördüğü gibi görürdüm kendimi, bu da beni uyanık tutardı. *(Umutsuzca.)* Dudak boyam! Eminim ki orama burama bulaştırdım onu. Sonsuza dek aynasız kalamam ya!

INES. Size aynalık edeyim mi? Gelin, sizi davet ediyorum. Benim kanepeme oturun.

ESTELLE. *(GARCIN'i işaret eder.)* Ama...

INES. Onunla ilgilenmeyelim.

ESTELLE. Birbirimize kötülük edeceğiz: siz kendiniz söylediniz bunu.

INES. Size kötülük etmek isteyen bir halim var mı?

ESTELLE. Bilinmez ki...

INES. Asıl sen bana kötülük edeceksin. Ama ne önemi var? Acı çekmem gerektiğine göre, bari senin elinle olsun. Otur. Yaklaş. Daha yaklaş. Gözlerime bak, görüyor musun kendini?

ESTELLE. Çok küçüğüm. İyi göremiyorum.

INES. Ben seni görüyorum. Baştan ayağa. İstediğini sor bana. Hiçbir ayna benim kadar sadık olamaz.
(ESTELLE, utanır, yardım istercesine GARCIN'e bakar.)

ESTELLE. Mösyö! Mösyö! Gevezeliklerimizle sizi rahatsız etmiyoruz, değil mi?
(GARCIN karşılık vermez.)

INES. Bırak onu, artık o hesapta yok; yalnız ikimiz varız. Bana sor soracağım.

ESTELLE. Dudak boyamı iyi sürmüş müyüm?

INES. Dur bakayım. Pek iyi değil.

ESTELLE. Biliyordum zaten. Neyse ki *(GARCIN'e bir göz atar.)* kimse beni görmedi. Yeniden süreyim.

INES. Şimdi daha iyi. Hayır. Dudaklarının biçimini bozma; ben sana kılavuzluk edeyim. Şöyle, şöyle. Tamam şimdi.

ESTELLE. Deminki kadar, içeri girdiğim zamanki kadar güzel mi?

INES. Daha güzel; daha koyu, daha sert. Tam cehennemlik bir ağzın oldu.

ESTELLE. Hımm! İyi oldu mu bari? Ne sıkıcı durum, kendim karar veremiyorum. Yemin edin güzel olduğuna.

INES. Senli benli olmamızı istemez misin?

ESTELLE. Güzel olduğuma yemin eder misin?

INES. Güzelsin.

ESTELLE. İyi ama zevkiniz var mı bakalım? Zevkiniz *benimkine* benziyor mu acaba? Ah ne sıkıcı, ne sıkıcı!

INES. Hoşuma gittiğine göre, zevkim seninkine uyuyor. İyi bak bana. Gül bakayım. Ben de çirkin değilim. Bir aynadan daha iyi değil miyim?

ESTELLE. Bilmiyorum. Beni utandırıyorsunuz. Aynadaki görüntüm evcildi. Onu öyle iyi tanıyordum ki... Güleceğim: gülüşüm gözbebeklerinizin ta içine gidecek ve Allah bilir ne duruma girecek.

INES. İyi ya, beni de evcilleştir, kim engel oluyor sana? *(Birbirlerine bakarlar. ESTELLE gülümser, büyülenmiş gibidir.)* Benimle senli benli olmak istemiyor musun sahiden?

ESTELLE. Kadınlarla senli benli olmakta güçlük çekerim.

INES. Ve özellikle posta memurlarıyla, değil mi? Ne var şurda, yanağının altında? Bir kırmızılık mı ne?

ESTELLE. *(İrkilerek.)* Bir kırmızılık mı, aman Allahım! Nerde?

INES. Hadi! hadi! Tarla kuşu aynasıyım ben; küçük tarla kuşum benim, yakaladım artık seni! Kırmızılık falan yok. Hiçbir şey yok. Nasıl? Ayna yalan söylemeye başlasa? Ya da ben gözlerimi yumsam, sana bakmasam,

bütün bu güzelliğin ne işe yarayacaktı acaba? Korkma: sana bakmak zorundayım, gözlerim ardına kadar açık duracak. Ve sana karşı nazik davranacağım, çok nazik davranacağım. Ama sen de bana: sen, diyeceksin.

(Bir an susarlar.)

ESTELLE. Hoşuna gidiyor muyum?

INES. Çok!

(Bir an susarlar.)

ESTELLE. *(Başıyla GARCIN'i işaret ederek.)* Onun da bana bakmasını isterdim.

INES. Evet! erkek olduğu için. *(GARCIN'e)* Kazandınız. *(GARCIN karşılık vermez.)* Baksanıza ona! *(GARCIN ses çıkarmaz.)* Bırakın şu oyunu; söylediklerimizin bir tekini bile kaçırmadınız.

GARCIN. *(Birden başını kaldırarak.)* Haklısınız, bir tekini bile kaçırmadım: istediğim kadar kulaklarımı tıkayayım, kafamın içinde devam ediyordu gevezelikleriniz. Şimdi rahat bırakacak mısınız beni? Sizinle bir alıp-vereceğim yok.

INES. Ya küçük hanımla, onunla var, değil mi? Çevirdiğiniz dolabı biliyorum: onun ilgisini çekmek için takındınız bu tavırları.

GARCIN. Beni rahat bırakın diyorum size. Gazetede benden söz eden biri var, onu dinlemek istiyorum. Eğer sizi rahatlatacaksa, şunu bilin ki, küçük hanım vızgeliyor bana

ESTELLE. Teşekkürler.

GARCIN. Kabalık etmek istemiyordum...

ESTELLE. Terbiyesiz!

(Bir an susarlar. Üçü birden ayakta, yüzyüzedirler.)

GARCIN. Tamam işte! *(Bir an durur.)* Üstelik susun diye de yalvarmıştım.

ESTELLE. İlk o başladı. Gelip bana aynasını teklif etti, oysa ben ondan bir şey istemiyordum.

INES. Hiçbir şey istemiyordun. Yalnız durmadan ona cil-

ve yapıyordun ve sana bakması için ne edeceğini bilemiyordun.

ESTELLE. Ee, sonra?

GARCIN. Çıldırdınız mı siz? Nereye gittiğinizi görmüyor musunuz? Susun canım! *(Bir an durur.)* Yeniden uslu uslu yerlerimize oturacağız, gözlerimizi yumacağız ve herkes ötekilerin varlığını unutmaya çalışacak.

(Bir an bekler, sonra oturur. Kadınlar da tereddüt ederek yerlerine giderler. Birden INES geri döner.)

INES. Unutmak ha! Ne çocukluk! İliklerime varana dek duyuyorum varlığınızı. Sususunuz kulaklarımda çınlıyor. İsterseniz ağzınızı dikin, dilinizi kesin, varolmanızı engeller mi bu? Düşüncenizi durdurabilecek misiniz? Ben işitiyorum onu, bir çalar saat gibi, tik tak edip duruyor; eminim, siz de benimkini işitiyorsunuz. İstediğiniz kadar kanepenizin üzerine kaçıp saklanmaya çalışın, her yanda varsınız, sesler bana boğuk geliyor, çünkü gerçekten onları işittiniz. Yüzümü bile çaldınız: siz onu biliyorsunuz, bense bilmiyorum. Ya Estelle? ya o? onu da çaldınız benden: siz olmasaydınız, bana böyle davranabilir miydi hiç? Hayır, hayır: çekin ellerinizi yüzünüzden, bırakmam sizi öyle, çok rahat olur bu. Siz orda, bir Buda gibi içinize çekilmiş, duygusuz oturacaksınız, ben gözlerimi kapatacağım ve onun, hayatındaki bütün gürültüleri, hattâ elbisesinin hışırtısını bile size adadığını ve size benim göremediğim gülüşler gönderdiğini hissedeceğim... Hayır, işte bu olmaz! Kendi cehennemimi kendim seçmek istiyorum; gözümü dört açıp size bakmak ve yüzyüze çarpışmak istiyorum.

GARCIN. Öyle olsun. Sonunda bu noktaya gelmemiz gerekiyordu her halde; bir çocuk gibi oyun oynadılar bize. Keşke beni erkeklerin yanına koysalardı... erkekler susmayı bilir. Ama çok şey istememeli. *(ESTELLE'e doğru gider ve çenesini tutar.)* Ee, küçük, hoşuna gi-

diyor muyum? Galiba bana göz ediyordun?

ESTELLE. Dokunmayın bana.

GARCIN. Haydi canım! Rahat olalım. Kadınları çok severdim, biliyor musun? Onlar da beni severdi. Haydi rahatla, yitirecek hiçbir şeyimiz yok. Nezakete, bir sürü törene ne lüzum var? Biz bizeyiz! Az sonra böcekler gibi çırılçıplak olacağız.

ESTELLE. Bırakın beni.

GARCIN. Böcekler gibi! Ah! ah! söylemiştim ben size. Tek istediğim beni rahat bırakmanız ve biraz da sessizlikti, başka bir şey değil. Kulaklarımı tıkamıştım. Gomez, masalar arasında durmuş, konuşuyordu, gazetedeki bütün arkadaşlar da onu dinliyordu. Gömlekle. Ne dediklerini duymak istiyordum, zor oluyordu bu iş: yeryüzündeki olaylar o kadar çabuk geçip gidiyor ki. Azıcık susamaz mıydınız? Şimdi, olan oldu, konuşmuyor artık, benim için düşündükleri kafasının içine girdi yeniden. Haydi bakalım, bu işin sonuna kadar gitmeliyiz. Böcekler gibi çırılçıplak: kiminle oturduğumu bilmeliyim.

INES. Biliyorsunuz. Şimdi artık biliyorsunuz bunu.

GARCIN. Herbirimiz niçin mahkûm edildiğini itiraf etmedikçe, hiçbir şey bilemeyeceğiz. Sen, sarışın, başla bakalım. Niçin? Söyle bize niçin: açıksözlü davranırsan, felâketten kurtulabiliriz; insan karşısındaki canavarları tanırsa... Haydi söyle bakalım, niçin?

ESTELLE. Bilmiyorum diyorum size. Bana söylemek istemediler.

GARCIN. Doğru. Bana da söylemediler. Ama ben kendimi biliyorum. İlk olarak konuşmaktan mı korkuyorsun? Peki. Ben başlayayım öyleyse. *(Bir sessizlik olur.)* Pek iyi bir insan değilim.

INES. Anlaşıldı. Bir kaçak olduğunuzu biliyoruz.

GARCIN. Bırakın bunu. Asla bundan söz etmeyin. Karıma eziyet ettiğim için buradayım. Hepsi bu. Beş yıl bo-

yunca. Tabiî, şimdi de acı çekiyor. Bakın bakın, işte o; kendisinden söz etmeye başlar başlamaz, onu görürüm. Ben Gomez'i istiyorum, oysa karım çıkıyor karşıma. Gomez nerde? Beş yıl boyunca. Baksanıza, benim eşyaları karıma verdiler; pencere kenarına oturmuş, dizlerinde benim ceketim var. On iki kurşun deliği bulunan ceketim. Kan, pas gibi olmuş. Deliklerin kenarı kızılımsı. Hah! Müzelik bir parça bu, tarihî bir ceket. Ve bunu ben giyiyordum ha! Ağlasana! Haydi ağlasana! Zil zurna sarhoş gelirdim eve, şarap ve kadın kokardım. O bütün gece beni beklemiş olurdu; gene de ağlamazdı. Tabiî, tek bir serzenişte de bulunmazdı. Yalnızca, gözleri. O kocaman gözleri. Ödeyeceğim bunları, ama pişman değilim. Dışarda kar yağıyor. Haydi ağlayacak mısın, ağlamayacak mısın? Yaratılıştan fedâi bu kadın.

INES. *(Âdeta tatlı bir sesle.)* Neden acı çektirdiniz ona?

GARCIN. Çok kolay olduğu için. Onu sapsarı etmek için tek bir söz yetiyordu: duygulunun biriydi. Hah! En ufak bir serzeniş yok! Çok şakacıyım. Hep, hep beklerdim. Ama hayır, ne bir gözyaşı, ne bir serzeniş. Onu bataktan kurtarmıştım, anlıyor musunuz? Bakmaksızın, ceketi okşuyor. Parmakları kendiliklerinden delikleri arıyor. Ne bekliyorsun? Ne umuyorsun? Hiçbir şeye pişman değilim diyorum sana. Kısacası, aşırı derecede hayrandı bana. Anlıyor musunuz?

INES. Hayır. Kimse bana hayran değildi.

GARCIN. Daha iyi. Daha iyi. Bütün bunlar soyut lâflar gibi gelecek size. Neyse, işte size bir öykü: Bizim eve melez bir kız almıştım. Ne gecelerdi onlar! İlkin karım yatardı, gürültümüzü işitiyor olmalıydı. Sabah da ilk o kalkardı, biz sabah keyfi yaparken, kahvaltımızı yatağa getirirdi.

INES. Kaba herif!

GARCIN. Doğru, doğru, sevilen bir kaba adam. *(Dalgın*

gibidir.) Hayır bir şey yok. Gomez, ama benden söz etmiyor. Kaba herif mi diyordunuz? Elbette: yoksa ne işim vardı burda? Ya siz?

INES. Ben mi, bana orda lânetli kadın derlerdi... *Daha o zamandan* cehennemlik, değil mi? Bu yüzden, benim için pek büyük sürpriz olmadı buraya gelmek.

GARCIN Hepsi bu mu?

INES. Hayır, bir de şu Florence işi var. Ama ölü var bu işin içinde. Üç ölü var. Önce adam, sonra o, en sonra da ben. Artık aşağıda kimse kalmadı, rahatım; yalnız oda kaldı. Arasıra odayı görüyorum. Boş, pancurları kapalı. A! a! Sonunda benim odanın mührünü açtılar. Kiralık... Kiraya veriyorlar odamı. Kapının üstünde bir yazı var. Bu... bu alay etmek insanla.

GARCIN. Üç. Üç dediniz değil mi?

INES. Evet üç.

GARCIN. Bir erkek iki kadın mı?

INES. Evet.

GARCIN. Bak hele. *(Bir sessizlik olur.)* Adam intihar mı etti?

INES. O mu? Nerde? Gene de acı çekti. Hayır: tramvay altında kaldı. Amma matrak ha! Ben onların evinde kalıyordum, yeğenimdi.

GARCIN. Florence sarışın mıydı?

INES. Sarışın mı? *(ESTELLE'e bakar.)* Biliyor musunuz, hiçbir şeye pişman değilim ama, bu hikâyeyi size anlatmak da pek hoşuma gitmiyor.

GARCIN. Haydi! Haydi! Tiksindiniz mi ondan?

INES. Yavaş yavaş. Bir kelimesi, şusu, busu. Örnekse, bir şey içerken gürültü çıkarırdı; bardağın içine hohlardı. Ufacık şeyler. Oh! zavallının, zayıf adamın biriydi. Neden gülüyorsunuz?

GARCIN. Zavallının biri değilim de ondan.

INES. Göreceğiz bakalım. Kadının altından girip üstünden çıktım, adamı benim gözümle görmeye başladı...

Sonunda, kucağıma düştü. Şehrin öte ucunda bir oda tuttuk.

GARCIN. Sonra?

INES. Sonrası, tramvay. Kıza her gün: Gördün mü yavrum! Onu biz öldürdük, diyordum. *(Bir sessizlik olur.)* Kötü bir kızım ben.

GARCIN. Evet. Ben de kötüyüm.

INES. Yok, siz kötü değilsiniz. Başka bir şeysiniz.

GARCIN. Neymişim?

INES. Daha sonra söylerim. Ben, kötüyüm: yani başkalarının acı çektiğini görmem gerekir yaşamam için. Bir alev. Yüreklerdeki bir alev. Bir başıma kaldım mı, sönerim. Altı ay boyunca yüreğini tutuşturdum onun; her şeyi yakıp kül ettim. Bir gece kalktı; ben farkına varamadan havagazı musluğunu açmaya gitti, sonra gelip yanıma yattı. Tamam.

GARCIN. Hım!

INES. Ne var?

GARCIN. Bir şey yok. Bu iş pek dürüstçe değil.

INES. Elbette, dürüstçe değil. Ne olsun istiyorsunuz?

GARCIN. Oh! haklısınız. *(ESTELLE'e.)* Sıra sende. Sen ne yaptın?

ESTELLE. Söylemiştim size, hiçbir şey bilmiyorum. Kendi kendime sorup duruyorum...

GARCIN. Peki. Öyleyse yardım edelim sana. Şu yüzü dağılmış adam kim?

ESTELLE. Hangi adam?

INES. Çok iyi biliyorsun. Odaya girdiğin zaman, korktuğun adam.

ESTELLE. Bir dost o.

GARCIN. Niçin korktun ondan?

ESTELLE. Beni sorguya çekmeye hakkınız yok.

INES. Senin yüzünden kendini mi öldürdü?

ESTELLE. Hayır canım, deli misiniz?

GARCIN. Öyleyse niçin korku veriyordu sana? Suratına

bir tüfek boşaltti değil mi? Onun için de kafası uçup gitti, değil mi?

ESTELLE. Susun! Susun!

GARCIN. Senin yüzünden! Senin yüzünden!

INES. Senin yüzünden tüfekle ateş etti!

ESTELLE. Rahat bırakın beni. Korkuyorum sizden. Gitmek istiyorum! Burdan gitmek istiyorum!

(Kapıya koşar ve asılır.)

GARCIN. Defol. Canıma minnet. Ama kapı dışardan kilitli.

(ESTELLE zile basar; zil çalmaz. INES'le GARCIN gülüşür. ESTELLE, sırtını kapıya dayayıp onlara doğru döner.)

ESTELLE. *(Boğuk ve ağır bir sesle.)* İğrençsiniz ikiniz de.

INES. Hem de çok. Ne olacak yani? Demek adam senin yüzünden canına kıydı. Âşığın mıydı?

GARCIN. Tabiî âşığıydı. Yalnız kendisinin olmasını istemişti. Doğru değil mi?

INES. Bir dansör gibi tango yapıyordu, ama, samrım, yoksuldu.

(Bir sessizlik olur.)

GARCIN. Sana yoksul muydu diyorlar!

ESTELLE. Evet, yoksuldu.

GARCIN. Hem sonra, senin adın sanın vardı. Bir gün gelip sana yalvardı, sen alay ettin.

INES. Değil mi, ha? Değil mi? Alay ettin, değil mi? O da bu yüzden kendini öldürdü, ha?

ESTELLE. Bu gözlerle mi bakıyordun Florence'a?

INES. Evet.

(Bir an susarlar. ESTELLE gülmeye başlar.)

ESTELLE. Bilemediniz işte. *(Dikleşir ve sırtı hâlâ kapıya dayalı olarak onlara bakar. Kuru ve kışkırtıcı bir sesle.)* Beni gebe bırakmak istiyordu. Tamam mı, memnun oldunuz mu?

GARCIN. Ve sen, istemiyordun.

ESTELLE. Hayır. Ama gene de oldu. Beş ay İsviçre'de kaldım. Hiç kimse bir şey bilmedi. Kız doğduğunda Roger yanımdaydı. Bir kızı olduğu için sevinçliydi. Ben değildim.

GARCIN. Sonra?

ESTELLE. Göle bakan bir balkon vardı. Kocaman bir kaya getirdim. O bağırıyordu: «Estelle rica ederim, yalvarırım yapma.» Ondan nefret ediyordum. Her şeyi gördü. Balkondan sarkıp göldeki su halkalarını gördü.

GARCIN. Sonra?

ESTELLE. Hepsi bu. Ben Paris'e döndüm. O da dilediğini yaptı.

GARCIN. Bir kurşunla beynini dağıttı, değil mi?

ESTELLE. Evet! Hiç gereği yoktu: kocam hiçbir şeyden kuşkulanmamıştı. *(Bir an susar.)* Sizden nefret ediyorum.

(Gözyaşı dökmeksizin, katıla katıla ağlar.)

GARCIN. Boşuna. Burada gözyaşları akmaz.

ESTELLE. Alçağın biriyim ben! Alçağın biriyim! *(Bir an susar.)* Bilseniz ne kadar nefret ediyorum sizden!

INES. *(Onu kollarına alarak.)* Vah yavrucuğum! *(GARCIN'e.)* Soruşturma bitti. Şu cellât suratını bırakın artık.

GARCIN. Cellât mı... *(Çevresine bakınır.)* Bir aynada yüzümü görmek için her şeyimi verirdim. *(Bir an susar.)* Ne demek! *(Dalgınlıkla ceketini çıkarır.)* Oh! özür dilerim.

(Yeniden giymek üzere davranır.)

ESTELLE. Gömlekle dolaşabilirsiniz. Artık...

GARCIN. Evet. *(Ceketini kanepenin üzerine fırlatır.)* Bu yüzden bana kızmayın, Estelle.

ESTELLE. Kızmıyorum.

INES. Ya bana? Bana kızıyor musun?

ESTELLE. Evet.

(Bir sessizlik olur.)

INES. Ee, Garcin? İşte böcekler gibi çırılçıplak olduk; durumu daha açıkça görüyor musun bari?

GARCIN. Bilmiyorum. Belki biraz daha iyi. *(Utana utana.)* Birbirimize yardım etmeyi denesek?

INES. Benim yardıma ihtiyacım yok.

GARCIN. Inès, bütün ipleri birbirine geçirmişler. Ufacık bir hareketiniz, yelpazelenmek için elinizi kaldırmanız, Estelle'le beni sarsmaya yetiyor. Hiçbirimiz tek başına kurtulamaz; ya birlikte kurtuluruz, ya da birlikte yitip gideriz. Seçelim. *(Bir an susar.)* Ne var?

INES. Kiraya verdiler. Pencereler ardına kadar açık, adamın biri yatağıma oturmuş. Kiraladılar onu! Kiraladılar! Girin, girin, sıkılmayın. Bir kadın bu. Adama doğru gidip ellerini omuzlarına koyuyor... Işığı yakmak için daha ne bekliyorlar, göz gözü görmüyor; öpüşecekler mi acaba? Benim odam bu! Benim! İyi ama neden yakmıyorlar ışığı? Artık göremiyorum onları. Ne fısıldaşıyorlar acaba? Adam *benim* yatağımda sevecek mi acaba onu? Kadın ona vakit öğlen, ortalık apaydınlık, diyor. Öyleyse, kör oluyorum. *(Bir an susar.)* Bitti. Artık hiçbir şey yok: hiçbir şey duymuyor, hiçbir şey görmüyorum. Tamam işte, sanırım dünyayla alış - verişim kalmadı artık. Hiçbir kaçamak noktası yok bundan böyle. *(Titrer.)* Kendimi bomboş hissediyorum. Şimdi, bütün bütün öldüm artık. Bütünüyle burdayım. *(Bir an susar.)* Ne diyordunuz? Sanırım, bana yardım etmekten söz ediyordunuz?

GARCIN. Evet.

INES. Neye yardım edeceksiniz?

GARCIN. Onların oyununu bozmaya.

INES. Peki, karşılık olarak ben ne yapacağım?

GARCIN. Siz de bana yardım edeceksiniz. Çok az şey gerekli, Inès: azıcık iyi niyet.

INES. İyi niyet... Nerden bulayım iyi niyeti? Çürümüşüm ben.

GARCIN. Ya ben? *(Bir an susar.)* Gene de bir denesek, ha?

INES. Kupkuruyum ben. Ne alabilir, ne de verebilirim; nasıl yardım edebilirim size? Kuru bir dal, yakında tutuşacak. *(Bir an susar; başı elleri arasındaki ESTELLE'e bakar.)* Florence sarışındı.

GARCIN. Bu küçüğün sizin cellâdınız olacağını biliyor musunuz?

INES. Belki de sezinliyorum.

GARCIN. Onun yardımıyla ele geçirecekler sizi. Bana gelince, ben... ben... benim ona aldırdığım yok. Eğer siz de...

INES. Ben ne?

GARCIN. Bir tuzak bu. Tuzağa düşüp düşmeyeceğinizi gözlüyorlar.

INES. Biliyorum. Ve *siz*, siz de bir tuzaksınız. Sözlerinizi önceden bilmiyorlar mıydı sanıyorsunuz? Bu sözlerin içinde göremediğimiz tuzaklar saklı değil mi acaba? Her şey bir tuzak. Ama ne zararı var bunun bana? Ben kendim de bir tuzağım. Onun için kurulmuş bir tuzak. Belki de ben onu yakalayacağım.

GARCIN. Hiçbir şey yakalayamayacaksınız. Dolap beygiri gibi birbirimizin peşinden koşacağız, ama hiçbir zaman birbirimizi tutamayacağız: inanın ki her şeyi düzenlemiş onlar. Vazgeçin, Inès. Açın ellerinizi, bırakın. Yoksa üçümüzün de felâketi olacaksınız.

INES. Bende vazgeçecek göz var mı? Beni bekleyen şeyi biliyorum. Yapacağım, yanıyorum bile ve biliyorum ki bu işin sonu yok; her şeyi biliyorum: ipin ucunu bırakacağımı mı sanıyorsunuz? Onu ele geçireceğim, tıpkı Florence'ın ötekini görüşü gibi, o da sizi benim gözlerimle görecek. Ne diye gelip de bana mutsuzluğunuzdan söz ediyorsunuz: her şeyi biliyorum diyorum size ve kendime bile acıyamam. Tuzak, ha? Tu-

zak demek. Elbette, ben bir tuzağım. Ne olacak yani? Daha iyi işte, mademki onlar hoşnut.

GARCIN. *(Onu omuzlarından tutar.)* Ben, size acıyabilirim. Gözlerime bakın: çıplağız. İliklerimize kadar çıplağız ve ben ruhunuzu biliyorum sizin. Bir bağ bu: size kötülük edebileceğime inanıyor musunuz? Hiçbir şeye pişman değilim, ağlayıp sızlamıyorum; ben de sizin gibi kupkuruyum. Ama size acıyabilirim.

INES. *(O konuşurken kendini bırakmıştır, birden silkinir.)* Dokunmayın bana. Birinin bana dokunmasından nefret ederim. Acımanızı da kendinize saklayın. Haydi! Garcin, bu odada sizin için de bir sürü tuzak var. Sizin için. Size kurulmuş tuzaklar. Kendi işinize baksanız daha iyi edersiniz. *(Bir an susar.)* Eğer küçükle beni iyice rahat bırakırsanız, size kötülük etmeyecek şekilde davranırım.

GARCIN. *(Bir an onu süzer, sonra omuzlarını kaldırır.)* Pekalâ.

ESTELLE. *(Başını kaldırır.)* İmdat, Garcin.

GARCIN. Ne istiyorsunuz?

ESTELLE. *(Kalkıp onun yanına gider.)* Bana yardım edebilirsiniz.

GARCIN. Ona anlatın derdinizi.

(INES yaklaşıp ESTELLE'in tam arkasında durur. Bundan sonraki konuşmalar boyunca, âdeta onun kulağına fısıldayacaktır. Ama yüzü, hiç konuşmadan kendisine bakan GARCIN'e dönük olan ESTELLE, sorguya çeken oymuş gibi, yalnızca GARCIN'e cevap verecektir.)

ESTELLE. Rica ederim, Garcin, söz verdiniz, söz verdiniz bana! Çabuk, çabuk, yalnız kalmak istemiyorum. Olga onu dansa götürdü.

INES. Kimi dansa götürdü?

ESTELLE. Pierre'i. Dans ediyorlar şimdi.

INES. Pierre de kim?

ESTELLE. Budalanın biri. «Pınarım» derdi bana. Beni seviyordu. Şimdi Olga onu dansa götürdü.

INES. Onu seviyor musun?

ESTELLE. Yerlerine döndüler. Olga nefes nefese. Neden dans ediyor sanki? Her halde zayıflamak için. Elbette hayır. Tabiî ki sevmiyordum onu: daha on sekiz yaşında, ben de çoluk çocuk yiyen bir dev değilim ya.

INES. Öyleyse rahat bırak onları. Nene gerek senin?

ESTELLE. Pierre benimdir.

INES. Yeryüzündeki hiçbir şey senin değil artık.

ESTELLE. Benim malım o.

INES. Senin - *di*... Dene bakalım alabilecek misin, dokunabilecek misin ona? Olga dokunabilir ama. Öyle değil mi? Doğru değil mi? Olga onun ellerini tutabilir, dizlerine sürtünebilir.

ESTELLE. O iri göğüslerini burnuna sokuyor, yüzünü yüzüne soluyor. Ah benim Parmak Çocuğum, zavallı Parmak Çocuğum, daha ne bekliyorsun suratına suratına gülmek için? Ah! bir bakışım yeterdi, hiçbir zaman böyle bir şey yapmaya cesaret edemezdi... Artık gerçekten hiçbir şey değil miyim?

INES. Hiçbir şey değilsin. Yeryüzünde senden hiçbir şey yok artık: senin olan ne varsa burada şimdi. Kâğıt keseceğini ister misin? Bronz Barbedienne heykelini? Mavi kanepe de senin. Ayrıca ben, yavrum, ben sonsuza dek seninim.

ESTELLE. Ne? Benim mi? Ama hanginiz bana «pınarım» demeye cesaret edeceksiniz sanki? Sizin gibiler kandırılmaz, siz benim bir çirkef olduğumu bilirsiniz. Beni düşün, Pierre, yalnız beni düşün, koru beni; sen «pınarım», «benim sevgili pınarım» diye düşündüğün sürece, ben orda, senin yanındayım, senin pınarınım. Domates gibi kıpkırmızı Olga. Ama, olamaz canım: birlikte belki yüz kere güldük ona. Çalan parça da ne? Ne kadar severdim bu parçayı. Ah! *Saint Louis Blues*

bu... Haydi bakalım, dans edin, dans edin. Garcin, şu kadını görseniz çok gülerdiniz. Demek onu *gördüğümü* hiçbir zaman bilmeyecek. Görüyorum, görüyorum seni, o darmadağınık saçlarınla, allak - bullak olmuş yüzünle, onun ayaklarını çiğnediğini görüyorum. Aman Allahım ne gülünç şey! Haydi! Daha hızlı! Daha hızlı! Pierre onu kendine çekiyor, itiyor. Edepsizce bir şey bu. Daha hızlı! Bana derdi ki: Ne kadar hafifsiniz. Haydi, haydi! *(Hem konuşur, hem dans eder.)* Görüyorum diyorum sana. Ama ona vızgeliyor, benim bakışıma rağmen dans ediyor. Sevgili Estelle'imizmiş! Ne sevgili Estelle'i be? Ah! sus. Cenaze töreninde bir damla gözyaşı bile dökmedin. «Sevgili Estelle'imiz» diyor ona. Hiç durmadan ona benden söz etme hastalığı var bu kadında. Haydi! düzeltin ayağınızı. Hem konuşup hem dans edecek kadın mı o! Ama o ne... Hayır! Hayır! söyleme ona! sana bırakıyorum onu, al götür, senin olsun, ne istersen yap, ama söyleme... *(Dansı keser.)* Peki. N'apalım, senin olsun artık. Garcin, her şeyi söyledi ona: Roger'i, İsviçre yolculuğunu, çocuğu, her şeyi anlattı «Sevgili Estelle'imiz pek de...» Doğru, doğru, gerçekten, pek de... Üzüntülü bir tavırla başını sallıyor, ama haber onu pek sarsmışa benzemiyor. Senin olsun artık. Ne uzun kirpiklerini, ne de kız gibi tavırlarını çekişecek değilim seninle. Hah! «pınarım», «kristalim» derdi bana. Haydi bakalım, kristal tuz-buz oldu artık. «Sevgili Estelle'imiz.» Oynayın! oynayın, haydi! Ayak uydurun. Bir iki, *(Dans eder.)* Dünyaya dönmek ve bir an, yalnızca bir an dans edebilmek için her şeyimi verirdim. *(Dans eder; bir an susar.)* Artık iyi duyamıyorum. Tango çalacakmış gibi ışıkları söndürdüler; niçin böyle hafif çalıyorlar? Daha kuvvetli! Daha kuvvetli! Ne kadar uzaktan geliyor ses! Hiç... hiç duyamıyorum artık. *(Dansı keser.)* Ama hiç. Toprak beni bıraktı. Garcin, bak

bana, kollarına al beni.

(INES, ESTELLE'in ardından, GARCIN'e çekilmesi için işaret eder.)

INES. *(Sert bir sesle.)* Garcin!

GARCIN. *(Bir adım geriler ve ESTELLE'e INES'i gösterir.)* Ona gidin.

ESTELLE. *(Yakasına sarılır.)* Gitmeyin! Erkek değil misiniz siz? Baksanıza bana, çevirmeyin gözlerinizi: bu kadar mı güç? Saçlarım altın sarısı, ve, hem sonra biri benim için canına kıydı. Yalvarırım, nasıl olsa bir şeye bakacaksınız. Ben olmazsam, heykele, masaya ya da kanepelere bakacaksınız. Hiç değilse onlardan daha hoş bana bakmak. Dinle: yuvadan düşen küçük bir kuş gibi düştüm onların kalbinden. Yerden kaldır, gönlüne yerleştir beni, göreceksin ne kadar cici davranacağım.

GARCIN. *(Onu şiddetle iter.)* Ona gidin diyorum size.

ESTELLE. Ona mı? Ne yapayım onu: bir kadın o.

INES. Beni mi ne yapasın? Ama küçük kuş, küçük tarla kuşu, seni kalbime yerleştirip her şeyden koruyalı çook oluyor. Korkma, hiç durmadan, gözümü kırpmadan sana bakacağım. Benim bakışımda, güneş ışınları içindeki altın bir pul gibi yaşayacaksın.

ESTELLE. Güneş ışını mı? Hah! çek git başımdan. Az önce de denediniz ve gördünüz ki bir işe yaramadı çabalarınız.

INES. Estelle! Pınarım, kristalim benim!

ESTELLE. *Sizin* kristaliniz mi? Aman ne gülünç. Kimi kandırıyorsunuz? Haydi, herkes çocuğu pencereden fırlattığımı biliyor. Kristal yere düşüp param parça oldu, ama umursamıyorum bile. Boş bir deriden başka bir şey değilim artık — derim de size göre değil.

INES. Gel! Ne istersen ol: pınar, çirkef, gözlerimde kendini dilediğin gibi bulacaksın.

ESTELLE. Bırakın beni! Sizin gözünüz yok! Ne yapmam

gerek beni bırakmanız için? Alın bakayım!
(Suratına tükürür. INES derhal onu bırakır.)
INES. Garcin! Bunu bana ödeyeceksiniz!
(Bir an susarlar, GARCIN omuz silker ve ESTELLE'e doğru gider.)
GARCIN. Demek böyle? Bir erkek istiyorsun?
ESTELLE. Erkek mi, hayır. Seni istiyorum.
GARCIN. Hikâyeyi bırak. Her erkek aynı işi görür. Burda ben vardım, ben göreceğim. Peki. *(Omuzlarından tutar.)* Hoşuna gidecek hiçbir şeyim yok, biliyor musun: küçük bir budala değilim, tango da bilmem.
ESTELLE. Seni olduğun gibi kabul ediyorum. Belki de seni değiştiririm.
GARCIN. Pek sanmam. Hem... dalgın olacağım. Kafamda başka işler var.
ESTELLE. Hangi işler?
GARCIN. Bunlar seni ilgilendirmeyecek şeyler.
ESTELLE. Kanepene otururum. Benimle ilgilenmeni beklerim.
INES. *(Kahkahayı basar.)* Hay! köpek, hay! Sürün! Sürün! Güzel olsa bari!
ESTELLE. *(GARCIN'e.)* Kulak asma. Ne gözü, ne kulağı var onun. Hiç hesaba katma onu.
GARCIN. Sana elimden geleni vereceğim. Pek kârlı bir iş değil. Sevmiyeceğim seni: çünkü çok iyi tanıyorum.
ESTELLE. Beni arzuluyor musun?
GARCIN. Evet.
ESTELLE. Bütün istediğim bu zaten.
GARCIN. İyi öyleyse...
(ESTELLE'in üzerine eğilir.)
INES. Estelle! Garcin! Çıldırdınız mı siz! Ben burdayım!
GARCIN. Evet görüyorum, ne olacak?
INES. Benim önümde? Ya... yapamazsınız bunu!
GARCIN. Niçin? Oda hizmetçimin önünde soyunurdum pekalâ.

INES. *(GARCIN'in yakasına yapışarak.)* Bırakın onu! Bırakın! Şu pis erkek ellerinizle dokunmayın ona!

GARCIN. *(Onu sertçe iterek.)* Yeter: nazik bir adam değilim, bir kadını tokatlamaktan korkmam.

INES. Söz vermiştiniz, Garcin, bana söz vermiştiniz! Yalvarırım size, bana söz vermiştiniz!

GARCIN. Anlaşmayı siz bozdunuz.

(INES onun yakasını bırakır, odanın bir köşesine gider.)

INES. Dilediğinizi yapın, siz daha güçlüsünüz. Ama unutmayın ki, ben burdayım ve size bakıyorum. Gözlerimi bir an sizden ayırmayacağım, Garcin, onu benim bakışlarım altında öpmeniz gerekecek. Nasıl nefret ediyorum ikinizden de! Sevişin, sevişin! Cehennemdeyiz, benim de sıram gelir elbet.

(Bundan sonra, tek bir söz etmeksizin onları gözleyecektir.)

GARCIN. *(ESTELLE'in yanına döner ve omuzlarından kavrar.)* Uzat bana dudaklarını.

(Bir an susarlar. Kadına doğru eğilir, birden kadın doğrulur.)

ESTELLE. *(Küskün bir tavırla.)* Ya!... *(Bir an susar.)* Ona aldırma demiştim.

GARCIN. Ama asıl mesele o. *(Bir an susar.)* Gomez gazetede. Pencereleri örtmüşler, demek ki kış. Altı ay. Altı ay oluyor beni... Arasıra dalgınlaşacağımı daha önceden söylemiştim sana, değil mi? Titriyorlar, ceketlerini çıkarmamışlar... Orada, bu kadar üşümeleri garip şey: bense sıcaktan patlıyorum. Bu sefer benden söz ediyor.

ESTELLE. Anlaşıldı, bu iş uzayacak. *(Bir an susar.)* Bari ne dediğini anlat.

GARCIN. Hiç. Hiçbir şey anlatmıyor. Budalanın teki o, hepsi bu. *(Kulak verir.)* Sınlsıklam budala. Aman! *(ESTELLE'in yanına yaklaşır.)* İşimize bakalım biz!

Sevecek misin beni?

ESTELLE. *(Gülerek.)* Kim bilir?

GARCIN. Bana güvenecek misin?

ESTELLE. Ne garip soru: hep gözümün önünde olacaksın, eh kalkıp da Ines'le aldatacak değilsin ya beni.

GARCIN. Tabii. *(Bir an susarlar. ESTELLE'in omuzlarını bırakır.)* Başka bir güvenden söz ediyordum. *(Dinler.)* Hadi! hadi! dilediğini söyle bakalım: nasıl olsa kendimi savunmak için orada değilim. *(ESTELLE'e.)* Estelle, güvenini *göstermelisin* bana.

ESTELLE. Ne karışık iş! Dudaklarım, kollarım, bütün vücudum senin işte, ne kadar kolay olacak her şey... Ama güvenim? Kimseye verecek güvenim yok ki benim; çok canımı sıkıyorsun. Ah! benden güvenimi istediğine göre pek berbat bir iş yapmış olacaksın.

GARCIN. Kurşuna dizildim.

ESTELLE. Biliyorum: gitmek istememiştin. Peki sonra?

GARCIN. Pe... pek de gitmem dememiştim. *(Görünmeyen kimselere doğru.)* İyi konuşuyor, iyi suçluyor ama, gerekeni söylemiyor. Generalin evine gidip: «Generalim, ben gitmiyor muyum?» demem mi gerekirdi yani? Ne saçma şey! O zaman beni deliğe tıkarlardı. Oysa ben, sesimi duyurmak, tanıklık etmek istiyordum! Sesimi kesmelerini istemiyordum. *(ESTELLE'e.)* Ti... tirene bindim. Sınırda enselediler beni.

ESTELLE. Nereye gitmek istiyordun?

GARCIN. Mexico'ya. Orada barışçı bir gazete kurmayı tasarlıyordum. *(Bir sessizlik olur.)* İyi ama, bir şey söylesene.

ESTELLE. Ne söyleyeyim istiyorsun? Mademki savaşmak istemiyordun, iyi etmişsin. *(GARCIN yüzünü buruşturur.)* Ah! sevgilim, nasıl bir cevap istediğini keşfedemem ki!

INES. Elmasım, bir aslan gibi kaçtın, demelisin. Senin koca sevgilin kaçtı çünkü. Canını sıkan şey de bu işte.

GARCIN. Kaçtı deyin, gitti deyin, ne isterseniz söyleyin.
ESTELLE. Kaçman gerekliydi ama. Kalsaydın, yakana yapışacaklardı.
GARCIN. Elbette. *(Bir an susar.)* Estelle, korkak mıyım ben?
ESTELLE. Ne bileyim, sevgilim, senin içinde değilim ki! Karar vermek sana düşer.
GARCIN. *(Yorgun bir tavırla.)* Karar veremiyorum.
ESTELLE. İyice hatırlaman gerekir: o şekilde davranman için birtakım nedenler vardı elbet.
GARCIN. Vardı.
ESTELLE. Ee, öyleyse?
GARCIN. Ama bunlar gerçek nedenler miydi acaba?
ESTELLE.. *(Canı sıkkın.)* Ne karışık insansın.
GARCIN. Tanıklık etmek istiyordum... u... uzun uzun düşünmüştüm... Ama gerçek nedenler bunlar mı acaba?
INES. Hah! bütün mesele burda işte. Gerçek nedenler bunlar mıydı acaba? Düşünüyordun, yok yere kendini bağlamak istemiyordun. Ama korku, nefret ve insanlardan sakladığımız bütün öteki pislikler *de* birer *neden*'dir. Haydi, ara, sor kendi kendine.
GARCIN. Sus sen! Senin öğütlerini dinleyeceğimi mi sanıyorsun? Kapatıldığım hücrede gece gündüz dolaşıp duruyordum. Pencereden kapıya; kapıdan pencereye. Kendimi gözetledim. Kendimi kovaladım. Bana öyle geliyor ki bütün bir ömrü kendimi sorguya çekmeye harcadım, ama her şeye rağmen, yaptığım iş ortadaydı. Ti... tirene binmiştim, işte buna hiç şüphe yoktu. İyi ama neden? Neden? Sonunda şöyle düşündüm: ölüm her şeye karar verecek; eğer temiz bir ölümle ölürsem, korkak olmadığımı göstermiş olacağım...
INES. Peki nasıl öldün, Garcin?
GARCIN. Pek kötü. *(INES kahkahayı basar.)* Oh! basit bir bedenî güçsüzlükten başka bir şey değildi bu. Bundan utanç duymuyorum. Yalnız, her şey sonsuza dek

askıda kaldı. *(ESTELLE'e.)* Gel sen yanıma. Yüzüme bak. Aşağıda, yeryüzünde benden söz edilirken birinin bana bakmasını istiyorum. Yeşil gözleri severim.

INES. Yeşil gözleri mi? Bakın hele! Ya sen, Estelle? Korkakları sever misin?

ESTELLE. Biliyor musun, korkak morkak vızgelir bana. Yeter ki iyi öpsün.

GARCIN. Sigaralarından birer nefes çekerken, bir yandan da başlarını sallıyorlar; canları sıkılıyor. Düşünüyorlar: Garcin korkağın biri. Şöyle gevşek gevşek, hafiften hafiften. Gene de bir şey düşünmek meselesi. Garcin korkağın tekidir! İşte onlar, arkadaşlarım bıına karar verdiler. Altı ay sonra şöyle diyecekler: Garcin gibi korkak. Sizin talihiniz var, ikinizin de; yeryüzündeki hiç kimse sizi düşünmüyor artık. Benimse, işim çok zor.

INES. Ya karınız, Garcin?

GARCIN. Karım mı, n'olacak, öldü.

INES. Öldü mü?

GARCIN. Size söylemeyi unuttum galiba. Kısa bir süre önce öldü. Aşağı yukarı iki ay oluyor.

INES. Acıdan mı?

GARCIN. Elbette acıdan. Neden olsun istiyorsunuz? Haydi bakalım, her şey yolunda: savaş bitti, karım öldü ve ben tarihe geçtim.

(Gözyaşı dökmeden hıçkırır, eliyle yüzünü sıvazlar. ESTELLE ona sarılır.)

ESTELLE. Sevgilim, sevgilim! Yüzüme bak, canım! Dokun bana, dokun. *(Elini tutup göğsüne koyar.)* Koy elini göğsüme. *(GARCIN, kurtulmak için uğraşır.)* Bırak elini, bırak, kıpırdama. Bir bir ölecek hepsi: sana ne düşündükleri şeyden? Unut onları. Yalnız ben varım artık.

GARCIN. *(Elini kurtararak.)* Ama onlar beni unutmuyor. Onlar ölünce başkaları gelip işi sürdürecek: hayatımı

onların eline terkettim.

ESTELLE. Of! ne çok düşünüyorsun!

GARCIN. Başka ne yapabilirim ki? Eskiden, bir şeyler yapardım... Ah! bir güncük yanlarına dönebilsem... nasıl bütün foyalar ortaya çıkacak! Ama ben oyunun dışındayım; bana hiç aldırmadan yapıyorlar hesaplarını, ve ben ölmüş bulunduğuma göre, hakları da var. Fare gibi kapana düştüm. *(Güler.)* Herkesin ağzına düştüm.

(Bir sessizlik olur.)

ESTELLE. *(Yumuşak bir sesle.)* Garcin!

GARCIN. Sen orda mısın? Bak, dinle beni, bana bir iyilik edeceksin. Hayır, kaçma. Biliyorum: senden bir yardım istenmesi garibine gidiyor, alışık değilsin buna. Ama eğer istersen, eğer ufak bir çaba gösterirsen, belki gerçekten severiz birbirimizi, ha? Bak bin tanesi bir araya gelmiş, benim korkak olduğumu tekrarlayıp duruyor. Ama binin ne önemi var? Bir kişi, tek bir kişi çıkıp da bütün gücüyle benim kaçmadığımı, *kaçmış olamayacağımı*, cesaretli olduğumu, temiz olduğumu söylese, ben... ben eminim ki kurtulacağım! Bana inanmak ister misin? Canımdan daha aziz olacaksın benim için.

ESTELLE. *(Gülerek.)* Budala! Ah sevimli budala! Bir korkağı sevebilir miyim sanıyorsun?

GARCIN. Ama diyordun ki...

ESTELLE. Şaka ediyordum. Erkekleri severim, Garcin, sahici erkekleri, sert derili, güçlü elleri olan erkekleri. Bir korkak çenesi, bir korkak ağzı, bir korkak sesi, bir korkak saçları yok sende. Ve işte ağzın, sesin, saçların için seviyorum seni.

GARCIN. Doğru mu? Gerçekten doğru mu?

ESTELLE. Yemin edeyim ister misin?

GARCIN. Öyleyse, onların hepsine, burdakilere de, aşağıdakilere de meydan okuyorum. Estelle, cehennemden

kurtulacağız. *(INES kahkahayı basar. GARCIN sözünü yarıda kesip ona bakar.)* Ne var?

INES. *(Gülerek.)* İyi ama söylediğinin tek bir kelimesine inanmıyor ki; nasıl bu kadar saf olabiliyorsun acaba? «Estelle, korkak mıyım ben?» Bilsen ne eğleniyor seninle!

ESTELLE. Inès! *(GARCIN'e.)* Kulak asma ona. Sana güvenmemi istiyorsan, ilkin sen bana güvenmelisin.

INES. Tabii, tabii! Güven ona. Bir erkeğe ihtiyacı var, buna inanabilirsin, beline sarılan bir erkek koluna, bir erkek kokusuna, bir erkeğin gözlerindeki arzuya ihtiyacı var. Bunun dışında... Hah! eğer hoşuna gidecekse, sana Allah baba olduğunu bile söyleyebilir.

GARCIN. Estelle! Doğru mu? Cevap ver; doğru mu bu?

ESTELLE. Ne söylememi istiyorsun? Bütün bu işlerden hiçbir şey anlamıyorum. *(Ayağını yere vurur.)* Ne sıkıcı şeyler! Korkak bile olsan, severim seni, anladın mı! Yetmez mi bu?

(Bir an susarlar.)

GARCIN. *(Kadınlara.)* İkinizden de tiksiniyorum.

(Kapıya doğru gider.)

ESTELLE. Ne yapıyorsun?

GARCIN. Gidiyorum.

INES. *(Aceleyle.)* Pek uzağa gidemeyeceksin: kapı kapalı.

GARCIN. Açarlar.

(Zile basar. Zil çalmaz.)

ESTELLE. Garcin!

INES. *(ESTELLE'e.)* Kaygılanma; zil bozuk.

GARCIN. Açacaklar diyorum size. *(Kapıyı yumruklar.)* Dayanamam artık, size dayanamam. *(ESTELLE ona doğru koşar, GARCIN onu geri iter.)* Çekil git! Ondan fazla tiksinti veriyorsun bana. Gözlerine gömülüp kalmak istemiyorum. Çok gevşeksin! çok yumuşaksın! Bir ahtapot, bir bataklıksın sen! *(Kapıyı yumruklar.)*

Açın diyorum size!

ESTELLE. Garcin, yalvarırım gitme, artık hiç konuşmayacağım, seni rahat bırakacağım, ama gitme. Ines tırnaklarını çıkardı, onunla yalnız kalmak istemiyorum.

GARCIN. Kendi başının çaresine bak. Seni buraya ben çağırmadım ya.

ESTELLE. Korkak! Korkak! Evet! sahiden korkaksın.

INES. *(ESTELLE'in yanına gider.)* Ee, tarla kuşum, hoşnut değil misin? Onun hoşuna gideceğim diye suratıma tükürdün, onun yüzünden birbirimizle bozuştuk. Ama bak, bozguncu çekip gidiyor, bizi kadın kadına bırakıyor.

ESTELLE. Bunun sana yararı olmayacak; kapı açılırsa, ben de kaçıp gideceğim.

INES. Nereye?

ESTELLE. Nereye olursa. Senden en uzak olan yere.

(GARCIN hâlâ kapıyı dövmektedir.)

GARCIN. Açın! Açın diyorum size! Her şeye razıyım: kıskaçlara, işkence âletlerine, erimiş kurşuna, cımbızlara, toyakaya, yakan yırtan her şeye razıyım, gerçekten acı çekmek istiyorum. Bu kafa eziyeti, bu gelip giden, sürtünen ve hiçbir zaman yeterince canımı yakmayan yalancı acı çekme yerine yüz yerimi ısırsınlar, kamçılasınlar, zaç yağı döksünler üstüme, razıyım. *(Kapı tokmağını kavrar ve sarsar.)* Açacak mısınız? *(Ansızın kapı açılır, nerdeyse düşecektir.)* Ay!

(Uzun bir sessizlik olur.)

INES. Ee, Garcin? Haydi gidin.

GARCIN. *(Ağır ağır.)* Bu kapı neden açıldı acaba?

INES. Ne duruyorsunuz? Gidin, durmayın gidin!

GARCIN. Gitmeyeceğim.

INES. Ya sen Estelle? *(ESTELLE yerinden kıpırdamaz; INES katıla katıla güler.)* Ee? Hangimiz? Hangimiz gidecek? Yol açık, kim tutuyor bizi? Ay! öleceğim gülmekten! Ayrılamayız biz.

(ESTELLE, arkadan, INES'in üstüne çullanır.)

ESTELLE. Ayrılamaz mıyız? Garcin! Yardım et bana. Çabuk yardım et. Dışarı atalım şunu ve kapıyı kapatalım yüzüne; görsün gününü.

INES. *(Çırpınarak.)* Estelle! Estelle! Yalvarırım, bırak kalayım. Koridoru istemem, koridora atma beni!

GARCIN. Bırak onu.

ESTELLE. Deli misin nefret ediyor senden.

GARCIN. Onun yüzünden kaldım.

(ESTELLE, INES'i bırakır ve şaşkınlıkla GARCIN'e bakar.)

INES. Benim yüzümden mi? *(Bir an susar.)* Peki, kapatın öyleyse kapıyı. Açılınca on kere daha sıcak oldu burası. *(GARCIN kapıya gider ve kapatır.)* Benim yüzümden ha?

GARCIN. Evet. Sen bir korkağın ne demek olduğunu biliyorsun.

INES. Evet, biliyorum.

GARCIN. Kötülüğün, utancın, korkunun ne demek olduğunu biliyorsun. Bazı günler ta yüreğinin içine kadar görüyordun kendini, kolun kanadın kırılıyordu. Ertesi gün, ne düşüneceğini bilmiyordun, bir önceki gün bulduğun şeyin anlamını çözümleyemiyordun. Evet, sen kötülüğün bedelini tanıyorsun. Korkak derken, bu işi bilen bir insan olarak diyorsun, değil mi?

INES. Evet.

GARCIN. Seni inandırmam gerekir: sen benim soyumdansın. Çekip gidebileceğimi hiç aklın alıyor mu? Seni burada, kafası bir sürü düşünce dolu, zafere ulaşmış olarak bırakamazdım: bütün o düşünceler beni ilgilendiriyor çünkü.

INES. Beni gerçekten inandırmak istiyor musun?

GARCIN. Artık yapacak başka hiçbir şeyim yok. Biliyor musun, duymuyorum artık aşağıdakileri. Hiç kuşkusuz benimle alış-verişleri kalmadı. Bitti: mesele ka-

pandı, artık hiçbir şey değilim yeryüzünde, bir korkak bile değilim. İşte, Inès, yalnızız artık: bir siz varsınız beni düşünen. Onu hesaba katma. Ama sen, benden nefret eden sen inanırsan, kurtarırsın beni.

INES. Pek kolay olmayacak. Baksana bana: ne dik kafalıyımdır.

GARCIN. Sabırlı davranacağım.

INES. Oh! tabiî, vaktin var. *Çok* vaktin var.

GARCIN. *(Onu omuzlarından kavrayarak.)* Dinle beni, herbirimizin bir amacı var, değil mi? Ben, parayı, sevgiyi hiç umursamazdım. Erkek olmak isterdim. Sert bir erkek. Elimdeki her şeyi tek bir ata oynadım. En tehlikeli yolu seçtiğimiz zaman korkak olmamız mümkün mü? Bütün bir yaşamı tek bir davranışa göre yargılayabilir miyiz?

INES. Neden olmasın? Otuz yıl yürekli olduğun düşü içinde yaşadın; binbir türlü küçük güçsüzlüğü önemsemeden geçiyordun, çünkü bir kahraman için böyle şeylere izin vardı. Ne rahat yaşayış! Ama sonra, tehlike gelip çattığında, duvar dibine kıstırıldın ve... Mexico'ya giden tirene atladın.

GARCIN. Bu kahramanlığın düşünü görmedim. Seçtim onu. İnsan istediği gibidir.

INES. Göster öyleyse. Bunun bir düş olmadığını göster bize. Yalnızca yapılan işler karar verir ne istediğimize.

GARCIN. Çok erken öldüm. Yapacağım *şeyleri* yapacak vakit bırakmadılar bana.

INES. İnsan hep çok erken ölür — ya da çok geç. Ama hayat ortadadır, bitmiş olarak ortadadır; çizgi çekilmiştir, toplamı yapmak gerekir. Hayatından başka bir şey olamazsın.

GARCIN. Ah! yılan! Her şeye verecek bir cevabın var.

INES. Haydi! Haydi! Cesaretin kırılmasın. Senin için beni kandırmak kolaydır. Kanıt ara, biraz çaba göster. *(GARCIN omuz silker.)* Gördün mü, gördün mü? Ben

sana dememiş miydim kolay yenilen biri olduğunu? Oh! bütün ettiklerini ödeyeceksin şimdi. Sen bir korkaksın, Garcin, bir korkaksın, çünkü ben öyle istiyorum. Ben istiyorum, anlıyor musun, ben öyle istiyorum! Oysa bak ne kadar zayıfım, püf desen uçarım; seni gören bakıştan, seni düşünen şu renksiz düşünceden başka bir şey değilim. *(GARCIN, ellerini açıp onun üstüne yürür.)* O! açılıyor demek şu kocaman erkek elleri. İyi ama ne umuyorsun? Düşünceler elle yakalanmaz. Haydi, haydi, başkaca yolun yok: beni inandırmalısın. Elimdesin çünkü.

ESTELLE. Garcin!

GARCIN. Ne var?

ESTELLE. Öcünü al.

GARCIN. Nasıl?

ESTELLE. Sarıl öp beni, göreceksin bak nasıl ötecek.

GARCIN. İşte bu doğru, Inès. Ben senin avucundayım ama, sen de benim avucumdasın.

(ESTELLE'e doğru eğilir. INES bir çığlık atar.)

INES. Ah! korkak! korkak! Durma! Git kadınlarda ara avuntuyu.

ESTELLE. Öt, Inès, öt!

INES. Aman ne çift! Kocaman pençesini sırtına koyup sırtını ve elbiseni okşasın da gör. Elleri yumuşacık; terliyor. Elbisende mavi bir leke bırakacak.

ESTELLE. Öt! Öt! Bana daha sıkı sarıl, Garcin; çatır çatır çatlayacak.

INES. Evet evet, sarıl, durma sarıl! Birbirine katın sıcaklıklarınızı. Aşk güzel şey, değil mi Garcin? Uyku gibi ılık ve derin, ama uyutmayacağım seni.

(GARCIN bir hareket yapar.)

ESTELLE. Dinleme onu. Al dudaklarımı; tepeden tırnağa seninim.

INES. Haydi, ne duruyorsun? Sana söyleneni yap. Korkak, Garcin, çocuk katili Estelle'i kollarına almış. Yarış

başlamıştır. Korkak Garcin onu öpecek mi acaba? Görüyorum, görüyorum sizi; tek başıma bir kalabalığa bedelim, Garcin, duyuyor musun, koca bir kalabalık? *(Mırıldanır.)* Korkak! Korkak! Korkak! Boşuna kaçıyorsun benden, seni bırakmayacağım. Ne bulacaksın o dudaklarda? Unutuşu mu? Ama ben seni unutmayacağım ki. Beni inandırman gerek. Beni. Gel, gel! Seni bekliyorum. Görüyor musun, Estelle, kolları gevşedi, bir köpek gibi söz dinler o... Onu ele geçiremeyeceksin!

GARCIN. Hiç gece olmayacak mı Allah aşkına?

INES. Hiç olmayacak.

GARCIN. Hep beni görecek misin?

INES. Hep.

(GARCIN, ESTELLE'i bırakır ve odada birkaç adım atar. Bronz heykelin yanına gider.)

GARCIN. Bronz heykel... *(Heykeli okşar.)* İşte vakit geldi çattı. Heykel önümde, ona bakıyor ve anlıyorum ki cehennemdeyim. Her şey önceden hesaplanmış diyorum size. Bu şöminenin önüne geleceğimi, elimi heykelin üzerine koyacağımı, hem de bunu bütün bu bakışlar altında yapacağımı önceden hesaplamışlardı. Beni yiyen bu bakışlar altında... *(Birden geri döner.)* Hah! yalnız iki kişisiniz öyle mi? Sizi daha kalabalık sanıyordum... *(Güler.)* Demek cehennem bu. Hiç aklıma getirmezdim böyle olacağını... Acı, ateş, kızgın ızgara, hepsi sizsiniz demek... Ay! ne gülünç şey... Kızgın ızgaranın ne gereği var: cehennem Başkalarıdır.

ESTELLE. Sevgilim!

GARCIN. *(Onu iterek.)* Bırak beni. Aramızda o var. O bizi görürken sevemem seni.

ESTELLE. Öyle mi! göremeyecek artık.

(Masadan kâğıt keseceğini alır, INES'in üstüne yürür ve birkaç kere vurur.)

INES. *(Hem çırpınır, hem güler.)* Ne yapıyorsun kuzum,

ne yapıyorsun? Deli misin sen? Biliyorsun ki ölüyüm.

ESTELLE. Ölü mü?

(Keseceği elinden bırakır. Bir an susarlar. INES onu yerden alır ve çılgın gibi kendi kendine vurmaya başlar.)

INES. Ölü! Ölü! Ölü! Ne bıçak, ne zehir, ne de ip. *Çoktan oldu* bu iş, anlıyor musun? Ve biz sonsuza dek bir aradayız.

(Güler.)

ESTELLE. *(Katıla katıla güler.)* Sonsuza dek, aman Allahım ne gülünç! Sonsuza dek.

(GARCIN de ikisine bakarak gülmeye başlar.)

GARCIN. Sonsuza dek!

(Üçü de yerlerine çökerler. Uzun bir sessizlik olur. Gülmeyi kesip birbirlerine bakarlar. GARCIN ayağa kalkar.)

GARCIN. İyi öyleyse, devam edelim.

PERDE

İSTANBUL MATBAASI, NURUOSMANİYE 90, İSTANBUL
Sayfa düzeni Metin Yasavul; Dizgi : Erdoğan Kantürk; Tertip : İlhami Tunçbilek; Düzelti F. Bengü; Baskı: Zeki Makak

Jean-Paul Sartre

GİZLİ OTURUM

Jean-Paul Sartre 1905 yılında, Paris'de doğdu. Felsefe okudu ve bir zaman öğretmenlik etti. Fransız Direnme hareketine katıldı. Les Temps Modernes adlı dergiyi kurdu. Bütün dünyada okunan bu dergiyi bugün de yönetmekte. Varoluşçuluk ile ilgili yazılarının yanı sıra romanları, oyunları, hikâyeleriyle de çağımızın en büyük yazarlarından biri olduğunu herkese kabul ettirdi.

Sartre bana her şeyden önce bir düşünce adamı olarak görünür ... romanları, oyunları bir düşünceyi ele aldıkları kadar canlanır ... doğrudan doğruya düşünceler'i çıkarır sahneye.

— William Barrett

De Yayınevi memleketimizde çok sevilen Sartre'ın ünlü oyunu «Gizli Oturum»u yeni bir çevirisinden yayımlarken daha başka eserlerinin de yeni ve doğru çevirilerini yapanların çabalarını desteklemek amacında olduğunu bildirir.

KAPAK : SAİD MADEN

2 lira